

Концепція державної політики

по досягненню цілі 2.1. «Люди менше хворіють» Програми діяльності Кабінету Міністрів України

1. ПРОБЛЕМА ПОЛІТИКИ

1.1. Проблема

Люди частіше хворіють через відсутність пріоритету на попередження хвороб.

1.2. Носій проблеми

Громадяни України

1.3. Масштаб проблеми: загальнонаціональна

У 2018 році кількість осіб, які повідомили, що хворіли за останні 12 місяців, становить 31 462 400 осіб, із них мають хронічні захворювання або проблеми зі здоров'ям - 15 011 100 осіб

1.4. Гострота проблеми - гостра:

В Україні зберігається надвисокий негативний рівень впливу факторів ризику, пов'язаних з неінфекційними захворюваннями на рівень захворюваності, смертності та якості життя. За даними ВООЗ частка смертності від неінфекційних захворювань складає 91% від всіх смертей, 63% - пов'язано із серцево-судинними захворюваннями. В країнах ЄС в середньому цей показник менше на 10-20%. Від неінфекційних захворювань у 2016 році померло 578 200 осіб.

1.5. Динаміка проблеми - нейтральна

Середня очікувана тривалість життя при народженні (обидві статі) у 2017 році в Україні склала 71,98 років (у 2014 році - 71,37, у 2015 році - 71,38, у 2016 році - 71,68). Протягом 2015-2017 років очікувана тривалість життя при народженні (чол.) в ЄС становила 78,1 рік. Протягом останніх 10 років загальний рівень захворюваності в країні знаходиться на високому рівні та склав за 2018 рік 62 342 випадків на 100 тис. населення. Зростає кількість звернень до лікаря з причини гіпертонії (36% із тих, хто звернувся до лікаря у 2010 та 46% у 2018), а смертність від вживання алкоголю у 2018 році склала 10738 смертей. Відсоток громадян, які негативно оцінюють свій стан здоров'я зберігається однаковим протягом останніх 7 років – на рівні 10%. Відсоток громадян які звернулися до лікаря про допомогу із причини серцевих захворювань трохи зменшився із 30% у 2010 р. до 26% у 2018 р.

Причина 1 - Вплив поведінкових та шкідливих факторів ризику (тютюнопаління, вживання алкоголю, недостатня фізична активність, нездорове харчування, споживання надмірної кількості солі, цукру, впливу навколишнього середовища, тощо).

Понад 80% смертей в Україні спричинено хворобами системи кровообігу, новоутвореннями, хронічними обструктивними хворобами легень, діабетом. Це ті хвороби, яким в багатьох випадках можна запобігти, змінивши спосіб життя. Недотримання правил здорового харчування, режиму рухової активності, високий травматизм на дорогах, а також вживання алкоголю та тютюну є причинами численних хвороб і високого рівня передчасної смертності, особливо серед чоловічого населення. Українці в середньому споживають 9 літрів чистого спирту на особу, 23% дорослого населення є щоденними курцями, а від гіпертонії страждає третина дорослого населення.

Частка осіб, які зверталися до лікаря з метою профілактичного огляду поступово зменшується, що може свідчити низький рівень профілактичної освіти, знань та відповідальності за власне здоров'я (2010 р. - 42%, 2015 р. - 36%). Агресивний маркетинг швидкої їжі, відсутність регулювання вмісту солі та цукру у продуктах харчування є додатковими факторами ризику виникнення НІЗ, а також ожиріння, діабету тощо.

Причина 2 – Низький рівень охоплення населення вакцинацією і поширення соціально-небезпечних хвороб.

Згідно з рекомендаціями ВООЗ необхідно, щоб 95% населення було захищене від інфекційних хвороб щепленнями для формування колективного імунітету. В Україні рівень вакцинації за Календарем щеплень (10 вакцин, які забезпечуються державою) є низьким. Наприклад, станом на 1 жовтня 2019 року в Україні щеплено від дифтерії лише 52% дорослих та 59% дітей віком до одного року від кількості, що передбачено плановою вакцинацією. Як наслідок, з 2017 р. в Україні тримає спалах кору, а у 2019 р. уже зафіксовані 20 випадків дифтерії.

На сьогодні Україна посідає одне з перших місць серед країн європейського регіону за кількістю ВІЛ-позитивних осіб (кожний сотий громадянин України у віці від 15 до 49 років інфікований ВІЛ. Показник смертності від туберкульозу залишається найвищим у Європейському регіоні - 9,4%, а показник захворюваності - 48,5 на 100 тис. населення (2018 рік). Ко-інфекція ТБ/ВІЛ, як частина загальної епідемії туберкульозу, має значний вплив на рівень захворюваності на туберкульоз в Україні. За останні 5 років захворюваність на ко-інфекцію ТБ/ВІЛ зростає в середньому на 3,2% в рік.

Причина 3 - Невідповідність встановленого нормативно-правового регулювання фактичним суспільним потребам та відносинам в сфері громадського здоров'я

В Україні відсутня єдина нормативно визначена система громадського здоров'я. Функції громадського здоров'я описані тільки у Концепції розвитку системи ГЗ, але відсутні в українському законодавстві. Функціонал розподілений серед цілого ряду інституцій із слабкою координацією. Сфери відповідальності не прописані в законодавстві, а відповідно не виконуються у повному обсязі. Із поступовою децентралізацією відсутність законодавчої рамки гальмує процес створення та розвитку суб'єктів громадського здоров'я.

1.6. Показники ефективності політики

- Зменшення кількості випадків інфекційних захворювань на 20%
- Зменшення кількості серцево-судинних захворювань на 10%

1.7. Опис чинної державної політики щодо вирішення проблеми / її причин.

З метою формування та реалізації ефективної державної політики для збереження та зміцнення здоров'я населення, збільшення тривалості та покращення якості життя, попередження захворювань, продовження активного, працездатного віку та заохочення до здорового способу життя розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1002-р схвалено Концепцію розвитку системи громадського здоров'я.

З метою зменшення передчасної смертності від неінфекційних захворювань (серцево-судинних захворювань, раку, діабету, хронічних респіраторних захворювань та інших), в т.ч. за рахунок підвищення обізнаності населення щодо факторів ризику неінфекційних захворювань та шляхів їх зменшення розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 р. № 530-р затверджено Національний план заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку.

З метою врегулювання механізмів фінансування та управління, а також формування національної системи крові для впровадження в Україні європейських та міжнародних стандартів і практик діяльності системи крові щодо підвищення рівня забезпечення своєчасного доступу пацієнтів до якісних та безпечних компонентів донорської крові у необхідній кількості розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 120-р схвалено Стратегію розвитку національної системи крові на період до 2022 року та затверджено план заходів щодо її реалізації.

З метою забезпечення раціонального використання протимікробних препаратів у сфері охорони здоров'я, ветеринарної медицини та харчової промисловості відповідно до кращих світових та європейських практик впровадження дієвої системи епідеміологічного нагляду за антибіотикорезистентністю, її інтеграції до загальноєвропейської мережі розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 116-р затверджено Національний план дій щодо боротьби із стійкістю до протимікробних препаратів.

2. ПРОПОНОВАНИЙ КУРС ПОЛІТИКИ

2.1. Підціль 1 “Формування здорових моделей поведінки та захист населення від факторів ризику”

Показники результативності:

- зменшення рівня поширеності тютюнокуріння на 20% (серед дорослого населення) та серед учнівської молоді (13-15 років) на 20%;
- зменшення споживання спирту на 20% (в декалітрах на рік, серед дорослого населення).

Завдання до підцілі 1:

- Захистити населення від впливу шкідливих речовин, що призводять до виникнення неінфекційних захворювань;
- Популяризувати здоровий спосіб життя та здорове харчування;
- Знизити рівень поширеності куріння та зменшити споживання усіх форм тютюнових виробів та нікотину;
- Знизити рівень споживання алкоголю на душу населення;
- Формування політики у всіх сферах із врахуванням основних факторів смертності населення – неінфекційних захворювань (НІЗ) – принцип “Health in All Policies”.

2.2. Підціль 2 “Зменшення економічних витрат і збереження здоров'я шляхом попередження / раннього виявлення інфекційних хвороб”

Показники результативності:

- 95% охоплення профілактичними щепленнями згідно з національним календарем щеплень
- на 20% підвищення виявлених випадків ВІЛ, ТБ, гепатитів;
- відсоток пацієнтів з підтвердженим діагнозом туберкульозу при лікуванні в умовах з першого дня на рівні 65%;
- рівень захворюваності на ко-інфекцію ТБ/ВІЛ знижується;
- 100% інфекційна та імунологічна безпека донорської крові та її компонентів.

Завдання до підцілі 2:

- Збільшити охоплення профілактичними щепленнями згідно з національним календарем щеплень;
- Забезпечити збільшення кількості виявлених випадків захворювання (ВІЛ/СНІД, ТБ, гепатити);
- Розробити та донести до лікарів первинної ланки критеріїв для виявлення груп ризику, які першочергово повинні тестуватись;
- Покращити рівень безпеки системи крові ("європейська якість").

2.3. Підціль 3 “Створення спроможної системи громадського здоров'я та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення”

Показники результативності:

- 100% створених регіональних центрів громадського здоров'я в усіх областях України;
- Суб'єкти громадського здоров'я ефективно виконують 10 функцій громадського здоров'я, рекомендованих ВООЗ на національному, регіональному та місцевому рівнях;
- 100% функціонування пунктів пропуску через державний кордон на всіх видах транспорту відповідно до міжнародних медико-санітарних правил.

Завдання до підцілі 3:

- Забезпечити повноцінний доступ до профілактичних послуг та послуг з громадського здоров'я;
- Створити стійкий механізм фінансування системи та підвищення ефективності; використання бюджетних коштів у сфері громадського здоров'я шляхом переходу від моделі утримання на модель закупівлі послуг;
- Забезпечити розвиток і вдосконалення системи громадського здоров'я на загальнодержавному та регіональному рівнях;
- Забезпечити ресурси та законодавче підґрунтя для розвитку і вдосконалення системи громадського здоров'я на всіх рівнях;
- Забезпечити розвиток кадрового потенціалу в системі громадського здоров'я;
- Захистити територію від ввезення небезпечних інфекційних хвороб шляхом повної імплементації Міжнародних медико-санітарних правил.

3. Додаток. План реалізації державної політики (додається окремо згідно шаблону).

Заходи, передбачені в плані, мають бути пов'язані з завданнями з Концепції.

Ціль	Підціль	Завдання	Захід	Тип заходу	Початок	Закінчення	Відповідальний орган влади
------	---------	----------	-------	------------	---------	------------	----------------------------

2.1.Люди менше хворіють	Підціль 1. Формування здорових моделей поведінки та захист населення від факторів ризику	Захистити населення від впливу шкідливих речовин, що призводять до виникнення неінфекційних захворювань	Розробка та прийняття законодавчих та регуляторних актів, що передбачені Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою КМУ від 25 жовтня 2017 р. № 1106 в частині забезпечення безпечності харчових продуктів, охорони здоров'я і безпеки на робочому місці	Нормативного забезпечення	9.2019	12.2022	МОЗ Мінекономіки
			Розробка та прийняття нормативно-правових актів, які сприятимуть зменшенню використання трансжирів шляхом регулювання щодо обов'язкового йодування солі, фортифікації борошна, оподаткування напоїв з додаванням цукру та інші ініціативи направлені на захист громадського здоров'я	Нормативного забезпечення	10.2019	12.2021	МОЗ Мінфін Мінекономіки НАМНУ (за згодою)
			Розробка та прийняття нормативно-правових актів щодо встановлення гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин в атмосферному повітрі, повітрі робочої зони, ґрунті.	Нормативного забезпечення	9.2019	2.2020	МОЗ

		Популяризувати здоровий спосіб життя та здорове харчування	Розробка та подання на розгляд до уряду зміни до законодавства в частині обов'язкової (квоти на соціальну рекламу) участі ЗМІ усіх форм власності у стратегічних комунікаціях у сфері громадського здоров'я, вжити заходів щодо популяризації здорового способу життя, здорового харчування з метою формування здорових моделей поведінки та уникнення факторів ризику.	Нормативного забезпечення Інформаційно-комунікаційне забезпечення	1.2020	12.2021	Мінекономіки МОЗ
		Знизити рівень поширеності куріння та зменшити споживання усіх форм тютюнових виробів та нікотину	Розробка та подання до уряду законопроекту з метою гармонізації законодавства до вимог Директиви 2014/40/ЄС (контроль над тютюном)	Нормативного забезпечення	10.2019	03.2020	МОЗ
	Запровадження та забезпечення роботи національного сервісу з відмови від куріння та інших стандартів допомоги для відмови від куріння		Інформаційно-комунікаційного забезпечення Нормативного забезпечення	1.2020	01.2024	МОЗ	
	Розробка та (або) підтримка законодавчих ініціатив направлених на подальшу імплементацію Рамкової Конвенції боротьби проти тютюну та її Протоколів (Протокол щодо ліквідації незаконної торгівлі тютюном)		Нормативного забезпечення	1.2020	12.2020	МОЗ	

			Забезпечення виконання вимог законодавства щодо повної заборони реклами тютюнових виробів і повної заборони спонсорської участі для тютюнових виробів	Нормативного забезпечення	1.2020	1.2023	МОЗ, Мінекономіки,
			Проведення національних інформаційних кампаній щодо шкідливого впливу тютюну	Інформаційно-комунікаційного забезпечення	01.2020	01.2023	МОЗ
		Знизити рівень споживання алкоголю на душу населення	Розробка та подання до Уряду законопроекту з метою повної заборони реклами алкогольних напоїв	Нормативного забезпечення	01.2020	12.2021	МОЗ, Мінекономіки
			Розробка та подання до Уряду стратегії (концепції, плану заходів) зі зменшення шкідливого впливу вживання алкоголю на основі Глобальної стратегії ВООЗ із зменшення шкоди алкоголю	Нормативного забезпечення	01.2020	12.2021	МОЗ
			Проведення інформаційних кампаній з метою підвищення обізнаності щодо шкідливого впливу алкоголю	Інформаційно-комунікаційного забезпечення	01.2020	12.2024	МОЗ
			Забезпечення надання послуг з допомоги особам із різними формами алкогольної залежності	Інформаційно-комунікаційного забезпечення	01.2020	12.2020	МОЗ

		Формування політики у всіх сферах із врахуванням основних факторів смертності населення – неінфекційних захворювань (НІЗ) – принцип “Health in All Policies”	Розробка та затвердження проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Регламенту Кабінету Міністрів України» в частині доповнення додатку пунктом щодо проведення постійної експертної оцінки впливу прийняття нормативно-правового акту на стан громадського здоров'я з урахуванням основних факторів смертності населення	Нормативного забезпечення	03.2020	12.2024	МОЗ
Підціль 2. Зменшення економічних витрат і збереження здоров'я шляхом попередження / раннього виявлення інфекційних хвороб	Збільшити охоплення профілактичними щепленнями згідно з національним календарем щеплень	Проведення заходів з додаткової імунізації	Адміністративно-організаційного забезпечення	09.2019	12.2023	МОЗ ЦГЗ ДП МЗУ НСЗУ	
		Забезпечення проведення інформаційних кампаній про переваги вакцинації	Інформаційно-комунікаційного забезпечення	01.2020	1.2023		
		Актуалізація освітніх матеріалів для медичного персоналу та промоція цих матеріалів	Інформаційно-комунікаційного забезпечення	01.2020	01.2023		
		Запровадження фінансової мотивації за показники охоплення щепленнями для лікарів первинної ланки	Фінансового забезпечення	09.2020	1.2023		
		Забезпеченість вакцинами згідно з Національним календарем до рівня амбулаторій	Адміністративно-організаційного забезпечення	09.2019	1.2023		
		Врегулювання питання заборони відвідування навчальних закладів нещеплених дітей	Нормативного забезпечення	09.2019	1.2023		
	Забезпечити збільшення кількості виявлених випадків захворювання (ВІЛ/СНІД, ТБ, гепатити)	Проведення інформаційних кампаній вз заохочення тестування на ВІЛ/СНІД, ТБ, гепатити	Інформаційно-комунікаційного забезпечення	1.2020	12.2023	МОЗЦГЗ ДП МЗУ НСЗУ	

			Підвищення доступності тестів на гепатити на первинній ланці	Адміністративно-організаційного забезпечення	9.2019	12.2020	
		Розробити та донести до лікарів первинної ланки критеріїв для виявлення груп ризику, які першочергово повинні тестуватись	Збільшення кількості пролікованих випадків / пацієнтів, які почали терапію (ВІЛ/СНІД, ТБ, гепатити)	Адміністративно-організаційного забезпечення	1.2020	12.2023	МОЗ ЦГЗ ДП МЗУ НСЗУ
			Забезпечення механізму доступу до необхідних лікарських засобів на первинній ланці	Адміністративно-організаційного забезпечення			
			Впровадження системи обліку хворих та контролю над розподілом ліків для лікування гепатитів	Адміністративно-організаційного забезпечення			
			Проведення навчання лікарів первинної ланки щодо консультування про необхідність та алгоритм лікування	Адміністративно-організаційного забезпечення			
			Забезпечення оплати лікарям первинної ланки за проліковані випадки (гепатити, ТБ) за програмою медичних гарантій	Фінансового забезпечення			
			Забезпечення часткового фінансування медико-соціального супроводу людей з ВІЛ	Фінансового забезпечення			

		Покращити рівень безпеки системи крові ("європейська якість")	Створення національної системи крові із відповідною структурою на державному та на обласних рівнях, а також на рівні суб'єктів господарювання, що надають послуги з трансфузії компонентів крові з чітким розподілом функцій;	Нормативного забезпечення	9.2019	12.2023	МОЗ ЦГЗ
			Запровадження нових стандартів до безпеки і якості крові та її компонентів відповідно до Директив ЄС	Нормативного забезпечення	1.2021	01.2023	
			Створення компетентного органу для проведення інспекційних та інших заходів контролю суб'єктів господарювання, що здійснюють заготівлю, переробку, тестування, зберігання, розподіл та реалізацію донорської крові та її компонентів, а також суб'єктів, що надають послуги з трансфузії компонентів крові на постійній основі	Адміністративно-організаційного забезпечення	1.2021	01.2023	
			Розвиток безоплатного добровільного донорства крові та її компонентів: пропаганда культури донорства, відповідний розвиток закладів та установ системи крові, поглиблення співпраці з волонтерами та громадським сектором	Нормативного забезпечення Інформаційно-комунікаційного забезпечення	9.2019	01.2023	

			Реалізація можливості державно-приватного партнерства в системі крові	Нормативного забезпечення Адміністративно-організаційного забезпечення	1.2021	12.2024	
			Запровадження комп'ютеризованої системи управління інформацією з Національним реєстром донорів крові та її компонентів і осіб, яким заборонено виконувати донорські функції	Адміністративно-організаційного забезпечення Фінансового забезпечення	1.2020	12.2022	
			Забезпечення оплати НСЗУ послуг закладам охорони здоров'я із врахуванням вартості компонентів крові	Фінансового забезпечення	9.2019	12.2022	
Підціль 3. Створення спроможної системи громадського здоров'я та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення	Забезпечити повноцінний доступ до профілактичних послуг/ послуг з громадського здоров'я	Роз'яснювальна та методична робота з органами місцевого самоврядування на етапі створення та розвитку регіональних центрів громадського здоров'я	Інформаційно-комунікаційного забезпечення	9.2019	12.2020	МОЗ ЦГЗ	
		Проведення інформаційних кампаній з метою зростання попиту на профілактичні послуги	Інформаційно-комунікаційного забезпечення	01.2020	12.2021		
	Створити стійкий механізм фінансування системи та підвищення ефективності використання бюджетних коштів у сфері громадського здоров'я шляхом переходу від моделі утримання на модель закупівлі послуг	Забезпечення фінансування заходів для потреб громадського здоров'я та боротьби з епідеміями, у тому числі, на умовах конкурсу	Нормативного забезпечення	10.2019	12.2024	МОЗ ЦГЗ	

			Розробка та затвердження переліку послуг у сфері громадського здоров'я	Нормативного забезпечення	9.2019	02.2020	МОЗ ЦГЗ
		Забезпечити розвиток і вдосконалення системи громадського здоров'я на загальнодержавному та регіональному рівнях	Визначення правових, організаційних, економічних та соціальних засад функціонування системи громадського здоров'я на загальнодержавному та регіональному рівнях	Нормативного забезпечення	9.2019	12.2020	МОЗ
		Забезпечити розвиток кадрового потенціалу в системі громадського здоров'я	Розробка і впровадження єдиного державного кваліфікаційного іспиту зі спеціальності 229 "Громадське здоров'я" для другого освітньо-кваліфікаційного рівня (магістр)	Нормативного забезпечення	01.2020	12.2020	МОЗ ЦГЗ
			Розробка стандарту вищої освіти за спеціальністю 229 "Громадське здоров'я" для третього освітньо-кваліфікаційного рівня (доктор філософії)	Нормативного забезпечення	01.2020	12.2021	МОЗ ЦГЗ МОН

			Розробка та затвердження кваліфікаційних вимог та характеристик для нових професій у сфері громадського здоров'я	Нормативного забезпечення	01.2020	12.2020	МОЗ ЦГЗ Мінекономіки
	Захистити територію від ввезення небезпечних інфекційних хвороб		Визначення існуючих можливостей та потреб в пунктах в'їзду для прийняття рішення про призначення аеропортів, портів, наземних транспортних прикордонних вузлів, які відповідатимуть рекомендаціям міжнародних медико-санітарних правил	Адміністративно-організаційного забезпечення	01.2020	12.2020	МОЗ ЦГЗ
			Визначення аеропортів, портів, наземних транспортних вузлів та їх сертифікація у відповідності до положень ММСП	Адміністративно-організаційного забезпечення	01.2020	12.2020	МОЗ ЦГЗ
			Оновлення національного законодавства у сфері біобезпеки та біозахисту у відповідності до європейського законодавства, прийняття закону про біобезпеку та біозахист	Нормативного забезпечення	01.2020	12.2021	МОЗ
			Забезпечення можливості держави виявляти, оцінювати, повідомляти і реєструвати події відповідно до міжнародних медико-санітарних правил, швидко та ефективно реагувати на ризики для населення, надзвичайні події у сфері громадського здоров'я, які мають міжнародне значення	Адміністративно-організаційного забезпечення	09.2019	12.2022	МОЗ ЦГЗ